

SWOT ANALİZİ BAĞLAMINDA BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARI: DİKA VE GEKA ÖRNEKLERİ

İhsan DENLİ¹

Öz

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de kurum ve kuruluşların içinde buldukları koşullara uyum sağlanarak başarıyı yakalamaları için çeşitli stratejiler ve planlamalar yapmaları gerekmektedir. Bu bağlamda gerekli stratejiler geliştirmek ve çeşitli planlamalar yapmak kurumlar açısından önem kazanmaktadır. Bu kurumlardan biri Bölgesel Kalkınma Ajanslarıdır. Çalışmanın amacı, TRC3 bölgesinde kurulan Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA) ile TR32 bölgesinde kurulan Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA) stratejik planlama türlerinden SWOT analizlerini değerlendirmektir. Çalışma, biri doğuda diğeri batıda olmak üzere kuruluş tarihleri birbirine yakın olan iki kalkınma ajansın profilini belirleyerek bu konuda literatüre katkı sunmak açısından önem kazanmaktadır. Çalışmada, betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda DİKA ile GEKA'nın sorumlu oldukları bölgelerde altyapı, üstyapı, üretim, istihdam ve ihracat gibi çeşitli alanlarda önemli katkılarda bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca bölgesel verilerin üretilmesi, bölgesel planların geliştirilmesi, stratejik alanlar ve sektörler hakkında raporların hazırlanması ve yerel yönetimler ile kurumlar için hizmet içi eğitim ve kurumsallaşma desteğinin sağlanması yönünde katkılar sağladıkları görülmüştür. GEKA, sektörlerin gelişiminde, yeni yatırım alanların oluşmasında, mevcut yatırımların gelişiminde ve bölge ile ilgili veri üretmede etkili olabilmektedir. Ancak DİKA'nın farklı sektörlerde olmak üzere yatırım potansiyelinin artmasında, yeni yatırımların gelişiminde ve bölgenin sosyo-ekonomik göstergelerin düzeyinin artmasına olan etkisi sınırlı kalmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma Ajansları, Dicle Kalkınma Ajansı, Güney Ege Kalkınma Ajansı, SWOT Analizi

Jel Sınıflandırması: O1, O2, O18, R1

REGIONAL DEVELOPMENT AGENCIES IN THE CONTEXT OF SWOT ANALYSIS: EXAMPLES OF DİKA AND GEKA

Abstract

As in the past, institutions and organizations need to develop different strategies and plans to succeed by adapting to the conditions in which they find themselves. In this context, it is important for institutions to develop the necessary strategies and create different plans. One of these institutions is the regional development agencies. The aim of this study is to evaluate the SWOT analyses, a form of strategic planning, conducted by the Tigris Development Agency (TDA) in the TRC3 region and the South Aegean Development Agency (SADA) in the TR32 region. The study gains importance by contributing to the literature on this subject through the profiling of two development Agencies with close founding dates, one in the east and the other in the West. In the study, descriptive research method was used. The study a descriptive research method has been used. The study results indicate that TDA and SADA have contributed to their respective regions in several areas, including improvements in infrastructure, superstructure, production, employment and exports. Additionally, they have played a significant role in generating regional data, developing Regional plans, preparing reports on strategic areas and sectors and providing in-service and institutionalization training for

¹Öğr. Gör., Şırnak Üniversitesi, Cizre Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü, ihsandenli@sirnak.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5128-4486>

Atıf/ To Cite: Denli, İ. (2024). Swot Analizi Bağlamında Bölgesel Kalkınma Ajansları: DİKA ve GEKA Örnekleri. *Journal of Economics and Research*, 5(2), 47-60.

local governments and institutions. SADA is effective in the development of sectors, the creation of new investment areas, the development of existing investments and the production of data about the region. However, the impact of TDA on increasing the investment potential in different sectors, the development of new investments and the increase in the level of socio-economic indicators of the region has remained limited.

Keywords: Development Agencies, Tigris Development Agency, South Aegean Development Agency, SWOT Analysis

Jel Classification: O1, O2, O18, R1

GİRİŞ

1929 Dünya Ekonomik Krizi sonrası tüm dünyada merkezi kalkınma politikaları yerini bölgesel kalkınma politikalarına bırakmıştır. Bölgesel kalkınma politikaları hızlı ve etkin bir şekilde uygulamak amacıyla ülkeler tarafından Bölgesel Kalkınma Ajansları (BKA'ları) kurulmuştur. Dünyada ilk kez BKA'lar, 1933 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde kurulan Tennessee Valley Authority'dir. BKA'lar, 1950'li yıllarda Avrupa Birliği ülkelerinde ve 2000'li yıllarda ise Türkiye'de kurulmaya başlanmıştır.

Kurumlar faaliyet gösterdikleri alanlarda başarıyı yakalamaları için stratejiler geliştirerek planlamalar yapmaları gerekmektedir. Bundan dolayı stratejik yönetim anlayışı kurumlar için önem kazanmaktadır. Stratejik yönetimde belirlenen hedefler çerçevesinde planlanan faaliyetler gerçekleştirilmelidir. Bu yönetim anlayışının değerlendirme ölçütlerinden biri SWOT analiz tekniğidir.

Çalışmada, TRC3 bölgesinde kurulan Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA) ile TR32 bölgesinde kurulan Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA) stratejik planlamaların bir çeşidi sayılan SWOT analizlerini değerlendirmektir. Çalışmanın amacı, SWOT analizi kapsamında Dicle Kalkınma Ajansı ile Güney Ege Kalkınma Ajansının güçlü ve zayıf yönleriyle karşı karşıya bulunduğu fırsat ve tehditlerini belirlemektir. Çalışmada sadece Dicle Kalkınma Ajansı ile Güney Ege Kalkınma Ajansı olmak üzere iki kalkınma ajansı üzerine SWOT analizinin uygulamasının nedeni, biri doğuda diğeri batıda olmak üzere kuruluş tarihleri birbirine yakın olan iki kalkınma ajansın güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri yönünden karşılaştırmaktır. Çünkü Güney Ege Kalkınma Ajansı, sosyo-ekonomik düzeyi gelişmiş olan Güney Ege Bölgesinde kurulmuş iken, Dicle Kalkınma Ajansı ise sosyo-ekonomik düzeyi az gelişmiş bir bölge olan Dicle Bölgesinde kurulmuştur. Bu iki ajansın kuruluşundan günümüze kadar sorumlu oldukları bölgeler üzerinde etkili olup olmadıklarını belirlemek için bu iki kalkınma ajansı belirlenmiştir. Çalışmada, betimsel araştırma yöntemi kullanılarak kavramsal çerçeve, DİKA ve GEKA'nın resmi web sitelerinde yayımladıkları bölge planları, sektörel raporlar ve faaliyet raporlarından oluşan dokümanları analiz etmek. Çalışmanın giriş bölümünde çalışmanın konusu, önemi, tarihsel gelişimi ve yöntemi ele alınmaktadır. Çalışmanın ilk bölümü olan kavramsal çerçevesinde bölge ve bölgesel kalkınma kavramları ele alınmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümü olan bölgesel kalkınma politikaları ele alınmaktadır. Çalışmanın üçüncü bölümü olan bölgesel kalkınma ajansları ele alınmaktadır. Çalışmanın dördüncü bölümü olan Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA) hakkında bilgiler verilmektedir. Çalışmanın beşinci bölümü olan Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA) hakkında bilgiler verilmektedir. Çalışmanın altıncı bölümü olan yöntem kısmında SWOT analiz tekniği ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır. Çalışmanın yedinci bölümü olan analiz ve bulgular kısmında SWOT analizi çerçevesinde Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA) ile Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA)'nın sahip olduğu güçlü ve zayıf yönleriyle karşılaşılabileceği fırsat ve tehditleri tespit edilerek analiz edilmektedir.

1. BÖLGESEL KALKINMA KAVRAMI

Bölge kavramı, Latince sözlüğünde çevre ve alan anlamlarına gelen regio olarak adlandırılır. Bu kavram ile ilgili literatürde çok sayıda tanım bulunmaktadır. Kavram, kullanıldığı yer ile ilgili alan ve içeriğine göre birbirinden farklılık oluşturmaktadır (Sevinç, 2011: 38). Kavram, 1929 Dünya Ekonomik Krizi sonrası önem kazanmaya başlamıştır. Bölge; birbirine benzer demografik, toplumsal, kültürel, coğrafik ve mekânsal özellikler gösteren yaşam alanları şeklinde tanımlanmaktadır (Bakkal vd, 2018: 800). Diğer bir deyişle dar anlamda bölge kavramı, büyüme hedefinin önem kazandığı bir anlam içerirken; geniş anlamda ise, büyüme hedefinin yanı sıra kalkınma hedefinin de önem kazandığı bilinmektedir. Günümüzde bölge kavramı ile benzer özellikleri içeren bölgeselleşme kavramı önem kazanmıştır. Bölgeselleşme kavramı, yerel yönetimlerin karar alma ve uygulamada etkin oldukları bir idari yönetim olarak adlandırılmaktadır (Duran ve Töre, 2018: 58-59).

Bölgesel kalkınma ile ilgili literatürde birbirinden farklı tanımlar söz konusudur. Bu tanımlardan birine göre, bölgesel kalkınma kavramı, sınırları çizilmiş bir coğrafi yerleşim alanının mevcut iç dinamiklerini harekete geçirerek üretim, istihdam ve gelir düzeyi olmak üzere makroekonomik göstergelerin kapasitelerini artırmak ve bireylerin hayat standartlarını ileri bir düzeye yükseltmek şeklinde tanımlanmaktadır (Aydemir ve Karakoyun, 2011: 11). Diğer bir deyişle bölgesel kalkınma, sürdürülebilir bir kalkınma hedefi doğrultusunda, rekabet ve refah artırıcı hedeflerdir (Akpınar, 2012: 35). Bu durum bölgesel kalkınma kavramının sosyal, kültürel, demokratik ve ekonomik gelişmesini kapsamaktadır.

İkinci Dünya Savaşı sonrası kalkınma ekonomisi kapsamında önem kazanan bölgesel kalkınma olgusu bölgesel dengesizlikleri gidermek amacıyla merkezi yönetim anlayışı ile kaynakları bölüşerek kalkınma olgusu amaçlanmıştır. 1970'li yıllarda neo liberal politikalar önem kazanmaya başlamıştır. Bu çerçevede serbest piyasa anlayışının önem kazanması ve özel sektörün hızla büyüyerek gelişmesi sonucu merkezi yönetim anlayışı önemini kaybetmiştir (Bakır ve Tuncel, 2010: 20). Bu durum küreselleşme sürecinde merkezi yönetim anlayışına dayalı bölgesel kalkınmanın yerini küresel ekonomik sistemin bir parçası şeklinde değerlendirilmektedir (Eraydın, 2002: 1). Küreselleşme sürecinde bölgesel kalkınma olgusu bölgesel dengesizlikleri ortadan kaldıran, bölgesel rekabetin önem kazandığı ve bölgesel aktörlerin karar almada etkin olduğu bir yapı önem kazanmıştır. Dolayısıyla bölgesel kalkınmayı yakalamada yeni politikaların belirlenmesinde etkin bir anlayış geliştirmiştir (Bakır ve Tuncel, 2010: 21).

2. BÖLGESEL KALKINMA POLİTİKALARI

Bölgesel kalkınma politikalarının temel hedeflerinden biri bölgelerarası farklılıkları gidermektir. Bu farklılıkları gidermeye yönelik bir takım temel özellikler, ilkeler ve araçlar geliştirilmiştir. Bunları Tablo 1'de görüldüğü gibi özetlemek mümkündür.

Tablo 1: Bölgesel Kalkınma Politikalarının Temel Özellikleri, İlkeleri ve Araçları

Bölgesel Kalkınmanın Temel Özellikleri	<ul style="list-style-type: none">• Bölgesel kalkınma politikaları tüm bölgeleri kapsayacak şekilde uygulanmaktadır.• Bölgelerin temel dinamikleri etkin bir şekilde kullanılarak bölgelerin ve ulusal kalkınmanın artırılması,• Bölgelerarası kalkınmanın sağlanması için girişimcilik ve beşeri sermayeyi teşvik eden politikaların tercih edilmesi,• İşletmeler arası işbirlikleri ve bilgi akışı ile kurumlar arası etkileşimin sağlanması,
---	--

	<ul style="list-style-type: none">• İnovasyon ve girişimciliğin, bölge dinamiklerinin ortaya çıkarılmasında temel araçlar olarak tercih edilmesi,• Ekonomik ve fiziksel altyapı, turizm, araştırma ve teknoloji geliştirme ve çevre gibi sektörleri kapsayan müdahale alanlarının belirlenmesinin yanı sıra mekânsal tutarlılığa önem verilmesi,<ul style="list-style-type: none">• Bölgelerin rekabetin üstünlükleri geliştirilmeli ve sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir.• Kalkınmanın sağlanmasında bölgelere daha fazla yetki veren, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve işletme temsilcilerinin katılımını sağlayan, merkezi yönetiminin yatırımların önünü açan bir yaklaşımı içermektedir.
Bölgesel Kalkınmanın Temel İlkeleri	<ul style="list-style-type: none">• Sosyal karlılık ilkesi• Kalkınma kutbu ilkesi• Halkın katılım ilkesi
Bölgesel Kalkınmanın Temel Araçları	<ul style="list-style-type: none">• Bölge planlama,• Kamu yatırımlarının gerçekleştirilmesi,• Yönetimsel örgütün kalkınma sorunlarına uyumunu sağlamak,<ul style="list-style-type: none">• Bölgesel kalkınma ajansları,• Girişimciliğin teşvik edilmesi,• Teşvik önlemleridir.

Kaynak: (Takım, 2010: 262; Dinler, 2001: 284-286; Arslan, 2005: 278).

Geçmişten günümüze kadar ülkeler tarafından bir takım bölgesel kalkınma politikaları uygulanmıştır. Bu politikaları üç döneme ayırmak mümkündür. Bu dönemlerden biri; 1950-1970 yıllarını kapsayan birinci bölgesel kalkınma politikaları dönemidir. Bu dönemde uygulanan bölgesel kalkınma politikaları geleneksel politikalardır. 1950-1970 dönemi, İkinci Dünya Savaşı sonrasında önem kazanmış olup, petrol krizi sürecine kadar olan dönemde geleneksel bölgesel kalkınma politikaları uygulanmıştır. Bu dönemde uygulanan bölgesel kalkınma politikalarında Keynesyen anlayış önem kazanmıştır. Bu anlayışa göre, az gelişmiş bölgelerde talebi canlandırmak, gelir dağılımını sağlamak ve bölgedeki işletmelere mali ve finans teşvikler gibi merkezi kalkınma anlayışına dayalı kalkınma politikaları uygulanmalıdır (Durgun, 2006: 45).

Bölgesel kalkınma politikaların diğer bir dönemi 1970-1990 yılları arası dönemi kapsayan ikinci bölgesel kalkınma politikaları dönemi olarak adlandırılır. Bu dönem bölgesel kalkınma politikaları açısından kısır bir dönem olmuştur. 1970'lerde meydana gelen ekonomik istikrarsızlıklar, savaşlar ve petrol ve ekonomik krizlerin sonucu olarak ekonomik yapı bozulmuş ve yeni bir anlayış önem kazanmıştır (Dinçel, 2021: 12). Bu anlayışa göre, küreselleşme sürecinde tüm dünyada tek bir pazar anlayışı dünya ekonomisine yön vermeye başlamıştır. Bu dönemde geleneksel anlayışa dayalı bölgesel kalkınma politikalar önemini kaybetmiştir (Yavuz, 2010: 32). Bu durum 1970-1990 arası dönemde geleneksel bölgesel politikalar yerine modern bölgesel politikalarında önem kazandığını göstermektedir. Bu dönemde etkili olan modern bölgesel kalkınma politikalarında neo liberal politikalar etkili olmuştur. Merkezi anlayışa dayalı bölgesel kalkınma uygulamaları yerine serbest piyasa odaklı ekonomik büyüme ve kalkınma uygulamaları geçerli olmuştur.

Bölgesel kalkınma politikaları günümüzde geçerli olan dönemi 1990 sonrası ve günümüze kadar olarak bilinen üçüncü bölgesel kalkınma politikaları dönemi şeklinde adlandırılır. 1990 sonrası dönemde bölgesel kalkınma politikalarında ulus anlayışına dayalı merkezi yönetim yerine, yönetim anlayışına dayalı yerel yönetimler etkili olmaya başlamıştır (Yavuz, 2010: 32). Günümüzde merkezi yönetime dayalı politikalar yerine Bölgesel Kalkınma Ajansları (BKA)'nın etkili olduğu yerelden merkeze doğru uygulanan politikalar bölgesel kalkınma politika alanında etkili ilerlemeler sağlamaktadır (Halkier ve Danson, 1996: 5).

3. BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARI (BKA)

Bölgesel Kalkınma Ajansları ile ilgili geçmişten günümüze kadar geliştirilen birçok tanım bulunmaktadır. Bu tanımlardan birine göre, BKA'lar, sınırları belirlenmiş olan bölgenin merkezi yönetim anlayışından bağımsız bir şekilde yönetilerek kalkınmasını sağlamak üzere kurulmuş ajanslardır (DPT, 2000: 194). Dünyanın birçok yerinde birbirinden farklı yapılarda faaliyet gösteren BKA'lar vardır. BKA'ların temel amaçları; bölgelerin kalkınmasını sağlayacak iç dinamiklerini harekete geçirmek, bölgesel girişimcilik kültürünün gelişmesine öncülük etmek, bölgeler arası farklılıkları ortadan kaldırmak ve özel sektörün bölgesel kalkınmaya katkı sunması için özendirilmesidir (Berber ve Çelepçi, 2005: 146). BKA'lar; çeşitleri ve yasal yapıları, idari yapısı, amaçları ve görevleri açısından birbirinden farklılık göstermektedir.

BKA'ların, yasal açıdan kurulma kaynağına göre dört gruba ayrılmaktadır. Bunlar; merkezi yönetimce faaliyet göstermek üzere kurulan kalkınma ajansları, yerel yönetimce faaliyet yürüten kalkınma ajansları, yerel ve bölgesel yönetimler tarafından oluşturulan kalkınma ajansları ve kamu ve özel sektör ortaklaşa kurulan kalkınma ajanslarıdır (Berber ve Çelepçi, 2005: 147). Bu durum, BKA'ların kurulma yapılarında birbirinden farklılık oluşturduğu bir yapı anlayışını içermektedir.

BKA'ların, faaliyet yapılarına göre birbirinden bağımsız hareket eden kalkınma ajansları dört gruba ayrılmaktadır. Bunlar; stratejik yönde faaliyet gösteren ajanslar, küresel ölçekte faaliyet gösteren ajanslar, sektörel yapıda faaliyet gösteren ajanslar ve dış yatırıma yönelik olmak üzere faaliyet gösteren ajanslardır (EURADA, 1999: 18). Bu durum, BKA'ların, faaliyet yapılarında çok yönlü bir uygulama yönteminin mevcut olduğunu göstermektedir. Bölgelerin koşullarına ve hedeflerine uygun bir faaliyet içerisinde kalkınma ajanslarının oluşması bölgesel kalkınmanın sağlanması açısından önem kazanmaktadır.

BKA'ların, idari yapısı yönünden ikili bir yapısı bulunmaktadır. Bu yapının ilk ayağını genel kurul, denetim kurulu, denetleme komitesi ve genel müdürlük oluşturmaktadır. Bu yapının ikinci ayağı ise yönetim kurulu ve komitelerden oluşmaktadır. Kalkınma ajansları ile işbirliği içerisinde olan kuruluşları temsil eden üyeler kuruluşlar tarafından görevlendirilmektedir. Yönetim kurulu ise genel müdürü belirlemektedir (Berber ve Çelepçi, 2005: 147).

BKA'ların, yasal statüleri, idari yapıları ve faaliyet alanlarına göre birbirinden farklı olmak üzere bir takım amaç ve görevleri vardır. BKA'ların temel amacı sorumlu oldukları bölgelerin gelişiminin sağlanmasıdır. BKA'ların amaçlarını maddeler halinde sıralamak mümkündür (Roberts ve Lloyd, 2000: 76; Özer, 2012: 44):

- Stratejik öneme sahip projelere mali ve finansal yardımlar sağlamak,
- Farklı sektörlerin ve KOBİ'lerin gelişimine öncülük etmek,
- Bölgedeki girişimci kültürünün gelişimini sağlamak,
- Bölgenin ekonomik, sosyal ve fiziki yönden kalkınmasını sağlamak,
- Bölgenin yatırım ve rekabet düzeyinin gelişmesini sağlamak,
- Bölgede beşeri sermayenin artırılmasını sağlamak,
- Üretim ve istihdamı teşvik etmek,
- Sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaktır.

BKA'ların, amaçlarına ulaşabilmeleri için sağlamaları gereken bazı görevleri bulunmaktadır. Bu görevler aşağıda maddeler halinde sıralanabilir (Roberts ve Lloyd, 2000: 76):

- Bölge uzmanları ve bölgedeki aktörler tarafından bölge planları hazırlamak,
- Bölgeye yönelik yatırımların koordinasyonunu sağlamak,
- Stratejik öneme sahip sektörlerle ve girişimci adaylarına teşviklerin verilmesi,
- Yatırımcılar için bölgenin yatırım envanterinin hazırlanması,
- Bölgenin fizibilite raporunun hazırlanması,
- Bölgenin nitelikli istihdamının geliştirilmesi,
- Bölgenin iç dinamiklerini harekete geçirmek,
- Bölgenin sosyal, fiziki, kültürel ve ekonomik yönlerini geliştirmek,
- Bölgesel teşvikler konusunda kamu ve özel sektör için öneriler geliştirmek,
- Bölgede altyapı ve üstyapı, eğitim, sağlık, ulaşım ve sürdürülebilir çevre olmak üzere bu alanlara yönelik projelere destekler sunmaktır.

Küreselleşme sürecinde BKA'lar önem kazanmıştır. Bu süreçte BKA'ların faaliyet göstermesi yönündeki düşünceler etkili olmaya başlamıştır. Bu durum BKA'ların hızlı ve güçlü bir yapıda kurulmasını sağlamıştır. Dünyada farklı yapıda faaliyet yürüten çok sayıda olmak üzere BKA'lar vardır. Dünyada BKA'ların ilk örneği, 1933 yılında Tennessee Valley Authority (TVA) adında kurulan ilk kalkınma ajansı ABD'de olmuştur (Dura, 2006: 142). BKA'lar, 1950'li yıllardan sonra Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde ve 2000'li yıllardan sonra da Türkiye'de kurulmaya başlanmıştır (Polat, 2012: 28).

Türkiye'de BKA'lar ile ilgili ilk adımlar, 1990'larda atılmıştır. Temel amaç AB'ye üyelik sürecidir. AB, yapısal uyum politikaları çerçevesinde kendisine üye ve adaylık talebinde bulunan ülkelerde yeni bölgelilik anlayışı olan yerelden merkeze doğru bölge planları çerçevesinde kalkınma ajanslarının kurulmasını savunmuştur. Türkiye, 1999 Helsinki Zirvesi sonrasında orta vadede yerine getirilmesine yönelik adımlardan biri olan BKA'ları oluşturmak amacıyla kanun düzenlenmesine gidilmiştir (Cankorkmaz, 2011: 125).

3.1. Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA)

Dicle bölgesi olarak adlandırılan TRC3 bölgesinde bulunan Mardin, Batman, Siirt ve Şırnak illerinden sorumlu olan Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA), 2008 tarihinde Bakanlar Kurulu kararı ile kurularak faaliyete başlamıştır (www.dika.gov.tr). DİKA, 2008 yılından günümüze kadar bölgede aktif bir şekilde faaliyetlerini yürütmektedir. Bölgesel kalkınmada önemli bir aktör haline gelen ajans, yerel yönetimler, özel sektör ve Sivil Toplum Kuruluşları (STK'lar) olmak üzere bölgedeki kurum ve kuruluşların çalışmalarına destekler sağlamaktadır (www.dika.gov.tr). TRC3 bölgesi, Türkiye'nin gelişmişlik düzeyine göre geri kalmış bölgelerden birini oluşturmaktadır. Bölgenin sanayi ve hizmet sektörü düzeyi ülke ortalamasının altında olarak düşük bir düzeye sahiptir. Bölgede yer alan illerin 2017 yılına ait verilere göre, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyleri açısından değerlendirildiğinde illerin sıralamaları şu şekildedir; Batman 72. Mardin 74. Siirt 75. ve Şırnak 81. sırada olmak üzere altıncı kademe gelişmiş iller grubunda yer almaktadırlar (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı İl SEGE Raporu, 2017: 62). Bu durum bölgenin gelişmişlik seviyesinin diğer illerin gelişmişlik seviyesinin gerisinde kaldığını göstermektedir. Bölgenin sağlık, eğitim,

ulaşım, altyapı, üstyapı olanakların oranı düşük olup, doğurganlık oranı, genç nüfus oranı, dışarıya göç oranı ve işsizlik oranı yüksektir (TÜİK, 2024). Bu nedenle kamu yatırımların hızlı ve etkin bir şekilde bölgeye aktarılması önem kazanmaktadır.

DİKA'nın sorumlu olduğu iller arasında Mardin ili; kırsal alandan merkeze göç alan ve aynı zamanda gelişmiş olan illere göç veren, nüfus oranı yüksek, sosyo-ekonomik düzeyi düşük, sanayi altyapısı zayıf, tarım, hizmet ve turizm sektörü gelişim gösteren ve ihracat potansiyeli bölgedeki illere göre yüksek olan bir ildir (TÜİK, 2024). Batman ili; merkez nüfusu sürekli büyüyen, tarım, sanayi ve inşaat sektörleri ülke ortalamasına göre düşük olan, sosyo-ekonomik düzeyi komşu illerine göre gelişmiş ancak diğer illere göre geri kalmış, sağlık, inşaat, tekstil alanlarında gelişim göstererek bu alanlarda istihdam sağlayan bir ildir (TÜİK, 2024). Siirt ili; mera ve tarım arazilerin elverişli olması, tarım ve hayvancılığın gelişmiş olması, ihracat oranının düşük olması, sanayi, hizmet ve inşaat sektörlerinin geri kalmış olması, eğitim, sağlık, ulaşım ve altyapı olanakların sınırlı olması ve istihdam olanakların gelişmediği bir il görünümünü ortaya koymaktadır (TÜİK, 2024). Şırnak ili; sınır konumunda bir il olarak diğer illere olan ulaşım ağlarının sınırlı olması, ihracat düzeyinin komşu illere oranla yüksek olması, sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmemiş olması, doğum oranlarının yüksek olması, dışarıya göç vermesi, eğitim, sağlık, ulaşım ve altyapı olanakların sınırlı olması, genç nüfus oranının yüksek olup istihdam olanakların düşük olmasından genç işsizlik oranının fazla olduğu bir ildir (TÜİK, 2024).

3.2. Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA)

Güney Ege bölgesi olarak adlandırılan TR32 bölgesinde bulunan Muğla, Aydın ve Denizli illerinden sorumlu olan Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA), 2009 tarihinde bakanlık kurulu kararı ile kurularak faaliyete başlamıştır (www.geka.gov.tr). GEKA, 2009 yılından günümüze kadar bölgede aktif bir şekilde faaliyetlerini yürütmektedir. Bölgesel kalkınmada önemli bir aktör haline gelen ajans, yerel yönetimler, özel sektör ve Sivil Toplum Kuruluşları (STK'lar) olmak üzere bölgedeki kurum ve kuruluşların çalışmalarına destekler sağlanmaktadır (www.geka.gov.tr). TR32 bölgesi, Türkiye'nin gelişmişlik düzeyine göre gelişmiş bölgelerden birini oluşturmaktadır. Bölgenin tarım, sanayi ve hizmet sektörü düzeyi ülke ortalamasının üstünde olmak üzere yüksek bir düzeye sahiptir. Bölgede yer alan illerin 2017 yılına ait verilere göre, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyleri açısından değerlendirildiğinde illerin sıralamaları şu şekildedir; Muğla 8. sırada, Denizli 10. sırada ve Aydın ise 15. sıradadır (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı İl SEGE Raporu, 2017: 38-42). Bu durum bölgenin gelişmişlik seviyesinin Dicle bölgesinde bulunan illerin gelişmişlik seviyesinin ilerisinde yer aldığını göstermektedir. Bölgenin sağlık, eğitim, ulaşım, altyapı, üstyapı, istihdam olanakların oranı yüksek olup, doğurganlık oranı, genç nüfus oranı, dışarıya göç oranı ve işsizlik oranı düşüktür (TÜİK, 2024). Bu durum Güney Ege bölgesinin, Dicle bölgesine göre gelişmişlik düzeyi açısından daha yüksek olduğunu göstermektedir.

4. YÖNTEM

Çalışmada, sorumlu olduğu TRC3 bölgesinde faaliyet gösteren bir kamu kurumu olan Dicle Kalkınma Ajansı ile TR32 bölgesinde kurulmuş kamu kurumu olan Güney Ege Kalkınma Ajansı olmak üzere iki kalkınma ajansının stratejik planlamaların bir çeşidi sayılan SWOT analizi ile değerlendirilmektedir. Çalışmanın amacı, SWOT analizi kapsamında Dicle Kalkınma Ajansı ile Güney Ege Kalkınma Ajansının güçlü ve zayıf yönleriyle karşı karşıya bulunduğu fırsat ve tehditlerini belirlemektir. Çalışmada sadece Dicle Kalkınma Ajansı ile Güney Ege Kalkınma Ajansı olmak üzere iki kalkınma ajansı

üzerine SWOT analizinin uygulamasının nedeni, biri doğuda diğeri batıda olmak üzere kuruluş tarihleri birbirine yakın olan iki kalkınma ajansın güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri yönünden karşılaştırmaktır. Çünkü Güney Ege Kalkınma Ajansı, sosyo-ekonomik düzeyi gelişmiş olan Güney Ege Bölgesinde kurulmuş iken, Dicle Kalkınma Ajansı ise sosyo-ekonomik düzeyi az gelişmiş bir bölge olan Dicle Bölgesinde kurulmuştur. Bu iki ajansın kuruluşundan günümüze kadar sorumlu oldukları bölgeler üzerinde etkili olup olmadıklarını belirlemek için bu iki kalkınma ajansı belirlenmiştir. Çalışmada, betimsel araştırma yöntemi kullanılarak literatür kapsamında kavramsal çerçeve, Dicle Kalkınma Ajansının (DİKA) ve Güney Ege Kalkınma Ajansının resmi web sitelerinde yayımladıkları bölge planları, sektörel raporlar ve faaliyet raporlarından oluşan dokümanlardan yararlanılarak analizler gerçekleştirilmektedir.

SWOT analiz yöntemi günümüzde birçok örgüt, kurum ve kuruluş tarafından uygulanmaktadır. Bu analiz bir yönetim danışmanlığı tekniği olarak adlandırılır. SWOT sözcüğünün açılımı analiz edildiğinde Strengths güçlü yönleri, Weaknesses zayıf yönleri, Opportunities fırsat yönleri ve Threats ise tehdit yönleri şeklinde ifade edilmektedir (Leigh, 2010: 116). Bu analiz tekniği örgüt, kurum ve kuruluşların iç ve dış çevrelerinin belirlenmesi amacıyla geliştirilen bir tekniktir. Bu analiz örgüt, kurum ve kuruluşların ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmesine imkân sağlayan bir analiz tekniğidir. SWOT analiz tekniği ile örgüt, kurum ve kuruluşlar iç ve dış çevrelerini analiz etme olanağına sahip olabilecek ve yeni hedeflerini belirleyebileceklerdir (Dinçer, 2004: 22). Bu analiz tekniği başlıca dört aşamadan oluşmaktadır (Özköse vd., 2013: 45):

• **Güçlü yönleri;** personel düzeyi, bütçe durumu, marka gücü, pazar payı, rekabet durumu ve piyasada bilinirliği gibi açılardan güçlü yönlerinin belirlenmesidir.

• **Zayıf yönleri;** örgüt, kurum ve kuruluşların iç ve dış çevresine karşı zayıf olduğu yönlerin belirlenmesidir. Zayıf yönler, ileriki dönemlerde strateji geliştirme sürecinde bir tehdit oluşturmaktadır.

• **Fırsat yönleri;** örgüt, kurum ve kuruluşlar için gelecek dönemlerde ortaya çıkabilecek fırsatların belirlenmesidir.

• **Tehdit yönleri;** örgüt, kurum ve kuruluşlar açısından ileride karşılaşılabileceği tehditler belirlenmektedir. Ekonomik konjonktürler, talep daralması, piyasa ve pazar koşulları, bölge koşulları gibi durumlar örnek verilebilir.

SWOT analizi ile bölgenin kalkınmasını sağlayacak faktörlerin belirlenmesi hedeflenmektedir. Bölgenin kalkınmasına etki edebilecek tüm faktörlerden faydalanabilmek için bölgenin güçlü ve zayıf yönleri ile karşılaşılabileceği fırsat ve tehditlerin ayrıntılı bir şekilde analiz edilmesinde SWOT analizi tekniğinden faydalanabilir (Taşcı vd., 2011: 34-35). Bu bağlamda DİKA'nın ve GEKA'nın güçlü ve zayıf yönleri ile ileride karşılaşılabileceği fırsat ve tehditler belirlenerek, TRC3 ve TR32 bölgelerinin bölgesel kalkınmadaki önemi analiz edilmektedir.

5. BULGULAR

Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA)'nın; güçlü ve zayıf yönleriyle ajansın karşılaştığı fırsat ve tehdit yönlerini ortaya koyan SWOT analizini literatürde yer alan akademik çalışmalar ve ajansların yayımladıkları dokümanlar ayrıntılı bir şekilde analiz edilerek elde edilen bilgiler Tablo 2'de özetlenmiştir.

Tablo 2: Dicle Kalkınma Ajansı SWOT Analizi

Güçlü Yönler	<ul style="list-style-type: none">Farklı disiplinlerde eğitim almış olup, beşeri sermayesi yüksek personel örgütünün olması,Farklı fikir ve çözüm önerileri ortaya koyan bir organizasyon anlayışının mevcut olması,Fiziki koşulların ve bilişim altyapısının güçlü olduğu çevre dostu bir ajans binasının olması,<ul style="list-style-type: none">Ajansın, kurumlarla işbirliğinin güçlü olması,Ajansın, proje tanıtımlarında paydaşları için toplantılar ve eğitimlerin sağlanması,Ajansın, yerel yapıya sahip katılımcı bir kurum kültürüne sahip olması,Geniş ve hızlı bir veri toplama ve veri paylaşma yapısının etkin olması,<ul style="list-style-type: none">Yatırımcı ile bölge arasında bir köprü görevi görmesidir.
Zayıf Yönler	<ul style="list-style-type: none">Ajansın, insan kaynağı sirkülasyonunun fazla olması,<ul style="list-style-type: none">Ajansın, kurumsallaşma yönünün düşük olması,Ajansın, kaynaklarını düşük ve atıl bir şekilde kullanması,<ul style="list-style-type: none">Ajansın, destek programların türü ve sayısının az olması,<ul style="list-style-type: none">Ajansın, paydaşlarla işbirliğinin düşük olması,Ajansın, proje değerlendirme kriterlerinin fazla olması,<ul style="list-style-type: none">Ajansın, gelir kaynakları ve oranlarının az olması,Ajansın, mali destek programlarının etki analizlerini eksik belirlemesi,<ul style="list-style-type: none">Ajansın, mali kaynaklarının düşük olmasıdır.
Fırsatlar	<ul style="list-style-type: none">Bölgenin kamu teşviklerinden en fazla yararlanma olanağının olması,<ul style="list-style-type: none">Çalışma çağındaki genç nüfus yapısının çok olması,Üniversiteler tarafından bölgesel kalkınmaya önem verilmesi,<ul style="list-style-type: none">Bölgenin doğa ve inanç turizmüne uygun olması,<ul style="list-style-type: none">Bölgenin ülke sınırlarına komşu olması,Bölgenin yatırım potansiyelinin yüksek olması,Bölgede sosyal medya kullanımının yaygın olması,Doğal dinamikler açısından zengin bir potansiyelin olmasıdır.
Tehditler	<ul style="list-style-type: none">Yerel yönetimlerin bütçelerinden aktarılan payların toplanmasında meydana gelen zorlukların olması,Bölgede yatırım riskleri ve güvenlik sorunlarının olması,<ul style="list-style-type: none">Bölgede yatırımcı profilinin düşük olması,Bölgede altyapı sorunlarının olması,Bölgede göç sorununun olması,Bölgedeki güvenlik koşulları,Komşu ülkelerde politik ve ekonomik krizlerin olması,<ul style="list-style-type: none">Bölgede ulaşım ve lojistik yönünün zayıf olması,Bölgenin yatırım yapma potansiyelinin düşük olması,Bölgede nitelikli kamu personel sirkülasyonunun yüksek olması,<ul style="list-style-type: none">Bölgede proje yazma kültürünün zayıf olması,<ul style="list-style-type: none">Ajansın sadece hibe veren bir kurum olarak bilinmesi,İller arasında yöneticiler tarafından ayrımcılığa dayalı uygulamalar,Bölgede STK'ların ve diğer paydaşların kurumsal yapıların zayıf olmasıdır.

Kaynak: (DİKA, 2018-2023 Faaliyet Raporları, DİKA, 2014-2023 Bölge Planı; GEKA, 2018-2023 Faaliyet Raporları, GEKA, 2014-2023 Bölge Planı kapsamında yazar tarafından geliştirilmiştir).

Tablo 2’de yer alan SWOT analizi çerçevesinde DİKA’nın iç çevresi olarak bilinen güçlü ve zayıf yönleriyle dış çevreden karşılaşılabileceği fırsat ve tehditler ortaya konulmuştur. Bu çerçevede ajansın personel yapısının ve mali kaynaklarının iyileştirilmesi, etkin bölge planları çalışması kapsamında mali destek programların artırılarak bu

programların etki analizlerin yapılması ve ajansın bölgedeki varlığının bilinirliği üzerine çalışmaların artırılması önem kazanmaktadır. DİKA'nın yatırım, istihdam ve rekabete yönelik yenilikçi bir yapı göstermesi kendisine bir avantaj sağlamaktadır. Özellikle yeni yatırım alanların inşa edilmesi, mevcut yatırımların büyütülmesi, turizme yeni yerlerin kazandırılması, kültürel ve tarihi alanların yeniden kullanılmasına yönelik faaliyetlerinde söz konusu ajans bölgede etkin bir kurum olarak kendini göstermektedir.

Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA)'nın; güçlü ve zayıf yönleriyle ajansın karşılaştığı fırsat ve tehdit yönlerini ortaya koyan SWOT analizini literatürde yer alan akademik çalışmalar ve ajansların yayımladıkları dokümanlar ayrıntılı bir şekilde analiz edilerek elde edilen bilgiler Tablo 3'te özetlenmiştir.

Tablo 3: Güney Ege Kalkınma Ajansı SWOT Analizi

Güçlü Yönler	<ul style="list-style-type: none">• Ajansın, güçlü entelektüel bir yapıya sahip personel yapısının olması,<ul style="list-style-type: none">• Ajansın, insan kaynağını güçlü olması,• Ajans, personellerin farklı disiplinlerde kariyer sahibi kişiler olması,<ul style="list-style-type: none">• Ajans, bütçe yapısının güçlü olması,• Ajansın, ekonomik ve sosyal destekler sunan bir kurum özelliğinin olması,• Ajansın, planlama, karar alma ve uygulamada çok yönlü ve hızlı hareket etme fonksiyonunun olması,• Ajansın, ulusal ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği içinde hareket etmesi,<ul style="list-style-type: none">• Ajansın, bölgedeki etkinliğinin yüksek olması,• Gelişime, yeniliğe ve rekabete büyük bir önem verilmesi,<ul style="list-style-type: none">• Bürokrasi sorunlarının az olması,• Ajans yönetim kurulunun etkin olması,• Bölgedeki kurum ve kuruluşlar, STK'lar ve üniversiteler ile iletişim ve iş birliğinin güçlü olması,<ul style="list-style-type: none">• Kaynakların yerinde ve etkin kullanılması,
Zayıf Yönler	<ul style="list-style-type: none">• Organizasyon yapısının etkin olmaması,<ul style="list-style-type: none">• Fiziki koşullarının yetersiz olması,• Mevzuatın zayıf ve yetersiz olması,• Personel yapısında sirkülasyon durumunun sık yaşanması,• Şeffaflık ve hesap verilebilirlik konusunda belirsizliğin olması,• Bölgenin kamu teşviklerinden yararlanma düzeyinin düşük olması,
Fırsatlar	<ul style="list-style-type: none">• İşletmelerin kurumsal yönlerinin güçlü olması,• İşletmelerin mali kaynaklarının güçlü olması,• Bölgede yatırım potansiyelinin fazla olması,• Bölgede yer alan dinamiklerin çok yönlü ve etkin bir yapıya sahip olması,<ul style="list-style-type: none">• Bölgede sosyal medya kullanımının çok popüler olması,<ul style="list-style-type: none">• Uluslararası projelere önem verilmesi,• İşletmelerin faaliyet gösterdikleri alanlarda verilere ihtiyaç duymaları,<ul style="list-style-type: none">• Kariyer sahibi genç girişimci nüfusun mevcut olması,
Tehditler	<ul style="list-style-type: none">• Yerel yönetimlerden sağlanan gelirlerin toplanma güçlüğü,<ul style="list-style-type: none">• Ajans binasının fiziki koşullarının yetersiz olması,• Kurum ve kuruluşlar arasındaki koordinasyon problemi,• Merkezi yönetimce kalkınma politikalarında yaşanan değişim sıklığı,<ul style="list-style-type: none">• Ajans üzerinde beklentinin düşük olması,• YDO'larda yer alan koordinatörlüklerin merkezden uzak bir anlayış içinde faaliyet göstermeleri,<ul style="list-style-type: none">• Merkezi bütçe kısıtları,• Kamu ve özel sektörün proje yazma kültürünün gelişmemiş olması,<ul style="list-style-type: none">• İller arasında yöneticilerin farklı çıkar uygulamalarıdır.

Kaynak: (DİKA, 2018-2023 Faaliyet Raporları, DİKA, 2014-2023 Bölge Planı; GEKA, 2018-2023 Faaliyet Raporları, GEKA, 2014-2023 Bölge Planı kapsamında yazar tarafından geliştirilmiştir).

Tablo 3'te yer alan SWOT analiz verileri değerlendirilerek, GEKA'nın iç çevresi olarak bilinen güçlü ve zayıf yönleriyle dış çevreden karşılaşılabileceği fırsat ve tehditler ortaya konulmuştur. Bu çerçevede ajansın organizasyon yapısının, personel yapısının ve bölgenin kamu teşviklerinden yararlanma olanağının geliştirilmesi, etkin bölge planları çalışması kapsamında mali destek programların artırılarak bu programların etki analizlerin yapılması ve ajansın bölgedeki varlığının bilinirliği üzerine çalışmaların arttırılması önem kazanmaktadır. GEKA'nın beşeri sermayesi yüksek insan kaynağının olması, gelişime ve yeniliğe yönelik programların gerçekleştirilmesi, kaynakların yerinde ve etkin kullanılması, firmalara önemli veri aktarımların sağlanması, yatırım, istihdam ve rekabete yönelik bir gelişme göstermesi kendisine bir avantaj sağlamaktadır. Özellikle uluslararası projelere önem verilmesi, yeni yatırım alanların inşa edilmesi, mevcut yatırımların büyütülmesi, tarım, sanayi ve turizm alanlarının artırılması, kültürel ve tarihi alanların restorasyonuna yönelik faaliyetlerinde söz konusu ajans bölgede etkin bir kurum olarak kendini göstermektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Stratejik yönetim araçlarından biri SWOT analizi tekniğidir. Bir bölgenin sınırları içerisinde faaliyet gösteren birbirinden farklı kurum ve kuruluşlar iç ve dış çevrelerini belirlemek için SWOT analizi tekniğine başvururlar. Bu kuruluşlardan biri TRC3 bölgesinden sorumlu olan Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA) ile bir diğeri TR32 bölgesinden sorumlu olan Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA)'nın SWOT analizi çerçevesinde çeşitli yönleri belirlenmiştir.

DİKA'nın güçlü yönleri; insan kaynağı niteliğinin gelişmiş olması, kurumlarla olan işbirliği ve bölge hakkında veri üretme yönünde güçlü olduğu görülmektedir. Ajans, bölgedeki yerel yönetimlerle, Sivil Toplum Kuruluşları (STK'lar) ve araştırma merkezleri ile işbirliği içerisinde bir takım çalışmaların gerçekleştirilmesi aracılığıyla bölgesel kalkınmanın sağlanması açısından önem taşımaktadır. GEKA'nın SWOT analiz açısından güçlü yönleri analiz edildiğinde ise, ajans personellerinin beşeri sermayelerinin yüksek olması, ajansın bütçe yapısının güçlü olması, ajansın bölgedeki etkinliğinin yüksek olması ve ajans yönetim kurulunun etkin bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

DİKA'nın zayıf yönleri; ajansın proje değerlendirme kriterlerinin fazla olması, ajansın mali kaynakları kullanım noktasındaki yetersizliği ve kurumsallaşma yönünün zayıf olduğu söylenebilir. Bölgenin kalkınmışlık düzeyinin düşük olması kamu personeli ve yerel halk üzerinde olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Bu durum başka bölgelere yerleşmeyi cazip hale getirmektedir. GEKA'nın zayıf yönleri ise, bölgenin kamu teşviklerinden yararlanma düzeyinin düşük olması ve personel sirkülasyonunun fazla olmasının ajansın verimliliğini düşürdüğü görülmektedir.

DİKA'nın fırsat yönleri; teşviklerden en fazla yararlanabilen bölge olması, bölgenin yatırım potansiyelinin yüksek olması, çalışma çağındaki genç nüfusun yoğun olması, bölgenin iç dinamiklerinin fazla olma ve bazı ülkelere sınır komşusu olmasıdır. DİKA'nın, bölgenin, bazı ülkelerle komşu olması ihracat yapma açısından bir fırsat olarak görülmektedir. Bu bağlamda fırsatları değerlendirmek için ajans ihracat faaliyetleri desteklemektedir. Ancak bölgede proje yazma kültürünün zayıf olması ajans açısından sorunlar doğurmaktadır. GEKA'nın fırsat yönleri analiz edildiğinde ise, işletmelerin mali ve kurumsal yapılarının güçlü olması, bölgede yatırım potansiyelinin yüksek olması, uluslararası projelerin fazla olması, kariyer sahibi girişimci adaylarının mevcut olmasının ajans tarafından

gerçekleştirilecek faaliyetler sonucu bölgenin büyümesi ve gelişiminde rol oynayabileceği ifade edilebilir.

DİKA'nın tehdit yönleri; bölgedeki güvenlik koşulları, altyapı ve üstyapı sorunları ve göç olgusu olduğu görülmektedir. Bölgedeki yatırımcılar yatırım tercihlerini bölge dışında olmak üzere gelişmiş bölgelere yönlendirmekte ve bu yüzden ajansların işi zorlaşmaktadır. Aynı zamanda bölgede yaşayan bireylerin ajansın sadece hibe desteği veren bir kurum olarak görmeleri ajansın bölgedeki etkinliğini düşürdüğü söylenebilir. GEKA'nın tehdit yönleri analiz edildiğinde ise, merkezi bütçe kısıtları, iller arasındaki yöneticilerin birbirinden farklı çıkar uygulamaları, kurumlardan sağlanacak gelirlerin elde edilme güçlüğüne olması ajansın başarılı olmasının ajansın başarılı olmasını etkilediği görülmektedir.

Sonuç olarak, DİKA ile GEKA'nın sorumlu oldukları bölgede altyapı, üstyapı, üretim, istihdam ve ihracat gibi alanlarda bir artışın olmasında, bölge ile ilgili veri üretme konusunda, bölge planları oluşturma, stratejik alanlara ve sektörlerle yönelik raporlar hazırlama, yerel yönetimler ve kurumlara yönelik hizmet içi ve kurumsallaşma eğitimlerinin gerçekleştirilmesi yönünde katkılar sağladıkları görülmüştür. GEKA'nın sektörlerin gelişiminde, yeni yatırım alanların oluşmasında, mevcut yatırımların gelişmesinde ve bölge ile ilgili veri üretmede etkili olabilmektedir. Ancak DİKA'nın farklı sektörlerde olmak üzere yatırım potansiyelinin artmasında, yeni yatırımların gelişmesinde ve bölgenin sosyo-ekonomik göstergelerin düzeyinin artmasına olan etkisi sınırlı kalmıştır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Yazarın makaleye katkısı %100'dür.

Çıkar Beyanı

Yazarlar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akpınar, R. (2012). Türkiye'de Değişen Bölgesel Kalkınma Politikaları. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, (6), 29-46.
- Aydemir, C., & Karakoyun, İ. (2011). *Yeni Bölgesel Kalkınma Yaklaşımı ve Kalkınma Ajansları Karacadağ Kalkınma Ajansı Örneği*. İstanbul: Ekin Yayınları.
- Bakır, H., & Tuncel, C. O. (2010). Yenilik Temelli Bir Bölgesel Gelişme Sürecinde Kalkınma Ajanslarının Yeri. *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 19-41.
- Berber, M., & Çelepci, E. (2005). Türk Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yeni Arayışlar: Kalkınma Ajansları ve Türkiye'de Uygulanabilirliği. *Doğu Karadeniz Bölgesel Kalkınma Sempozyumu*, 13(14), 145-157.
- Cankorkmaz, Z. (2011). Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Bu Ajanslara Yönelik Eleştiriler. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(1), 113-138.

- DİKA (2023). Dicle Kalkınma Ajansı 2023 Yılı Faaliyet Raporu. (Erişim Tarihi: <https://www.dika.org.tr/dokumanflipbook/faaliyet-raporlari/14/0> 20.04.2024).
- DİKA (2024). Dicle Kalkınma Ajansı 2019-2023 Stratejik Planı. (Erişim Tarihi: <https://www.dika.org.tr/dokumanflipbook/kurumsal-stratejik-plan/392/0> 26.04.2024).
- DİKA (2024). TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı Cilt I. Bölgeyi Anlamak. (Erişim Tarihi: <https://www.dika.org.tr/dokumanflipbook/trc3-2014-2023-bolge-plan/95/1> 23.04.2024).
- DİKA (2024). TRC3 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı Cilt II. Bölgesel Gelişme Stratejisi. (Erişim Tarihi: <https://www.dika.org.tr/dokumanflipbook/trc3-2014-2023-bolge-plan/95/0> 25.04.2024).
- DİKA (2018). Dicle Kalkınma Ajansı 2018 Yılı Faaliyet Raporu. (Erişim Tarihi: <https://www.dika.org.tr/dokumanflipbook/faaliyet-raporlari/14/5> 20.04.2024).
- DİKA (2019). Dicle Kalkınma Ajansı 2019 Yılı Faaliyet Raporu. (Erişim Tarihi: <https://www.dika.org.tr/dokumanflipbook/faaliyet-raporlari/14/4> 20.04.2024).
- DİKA (2020). Dicle Kalkınma Ajansı 2020 Yılı Faaliyet Raporu. (Erişim Tarihi: <https://www.dika.org.tr/dokumanflipbook/faaliyet-raporlari/14/3> 20.04.2024).
- DİKA (2021). Dicle Kalkınma Ajansı 2021 Yılı Faaliyet Raporu. (Erişim Tarihi: <https://www.dika.org.tr/dokumanflipbook/faaliyet-raporlari/14/2> 20.04.2024).
- DİKA (2022). Dicle Kalkınma Ajansı 2022 Yılı Faaliyet Raporu. (Erişim Tarihi: <https://www.dika.org.tr/dokumanflipbook/faaliyet-raporlari/14/1> 20.04.2024).
- Dinçel, İ. Y. (2021). Competition Case in The Historical Overview: 1980 Before The Turkish Economy. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 11(1), 1-16.
- Dinçer, Ö. (2004). *Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- DPT (2000). 8. BYKP. Bölgesel Gelişme ÖİK Raporu, Ankara.
- Dura, Y. C. (2006). Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yeni Bir Adım: Kalkınma Ajansları ve Türk Planlama Faaliyetleri Açısından Değerlendirilmesi. (Uzmanlık Tezi), İç İşleri Bakanlığı, Ankara.
- Duran, G., & Töre, T. (2018). *Bölgesel Kalkınmada Kümelenme Yaklaşımının Rolü; Bir Sektör Örneği*. M. Karagül, L. Kaya, & O. Sungur içinde, *Bölgesel kalkınma ve Bölge Bilimi Üzerine Yazılar* (s. 58-59). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Durgun, A. (2006). *Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü: Isparta Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Eraydın, A. (2002), *Yeni Sanayi Odakları-Yeni Kalkınmanın Yeniden Kavramsallaştırılması*, Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- EURADA (1999). Creation, Development and Management of Rdas: Does it Have to and so Difficult? <http://www.eurade.org> (Erişim Tarihi: 23.04.2024).
- GEKA (2018). Güney Ege Kalkınma Ajansı 2018 Yılı Faaliyet Raporu. (Erişim Tarihi: <https://www.geka.gov.tr/tr/sayfa/faaliyet-raporlari> 22.04.2024).
- GEKA (2019). Güney Ege Kalkınma Ajansı 2019Yılı Faaliyet Raporu. (Erişim Tarihi: <https://www.geka.gov.tr/tr/sayfa/faaliyet-raporlari> 22.04.2024).

- GEKA (2020). Güney Ege Kalkınma Ajansı 2020 Yılı Faaliyet Raporu. <https://www.geka.gov.tr/tr/sayfa/faaliyet-raporlari> (Erişim Tarihi: 22.04.2024).
- GEKA (2021). Güney Ege Kalkınma Ajansı 2021 Yılı Faaliyet Raporu. <https://www.geka.gov.tr/tr/sayfa/faaliyet-raporlari> (Erişim Tarihi: 22.04.2024).
- GEKA (2022). Güney Ege Kalkınma Ajansı 2022 Yılı Faaliyet Raporu. <https://www.geka.gov.tr/tr/sayfa/faaliyet-raporlari> (Erişim Tarihi: 22.04.2024).
- GEKA (2023). Güney Ege Kalkınma Ajansı 2023 Yılı Faaliyet Raporu. <https://www.geka.gov.tr/tr/sayfa/faaliyet-raporlari> (Erişim Tarihi: 20.04.2024).
- GEKA (2024). TR32 Düzey-2 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı. <https://www.geka.gov.tr/tr/sayfa/planlar> (Erişim Tarihi: 22.04.2024).
- Halkier, H., & Danson, M. (1996). Regional Development Agencies in Western Europe: A Survey of Key Characteristics and Trends. *Department of History, International and Social Studies*, 4(3), 243-256.
- Leigh, D. (2010). SWOT Analysis. *Handbook Of Improving Performance in The Workplace*, 1(3), 115-140.
- Özer, M. A. (2012). Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Sosyal Ekonomik İşlevleri. *Kamu-İş Dergisi*, 12(2), 37-74.
- Özköse, H., Arı, S., & Çakır, Ö. (2013). Uzaktan Eğitim Süreci İçin SWOT Analizi. *Middle Eastern ve African Journal of Educational Research*, 5(41), 42-57.
- Polat, E. (2012). Bölgesel Kalkınma Ajansları: Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA) Örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 21-38.
- Roberts Peter, W., & Lloyd Greyd, M. (2000). Regional Development Agencies in England: New Strategic Regional Planning Issues? *Regional Studies*, 34(1), 75-79.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2024). Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları (SEGE) Raporları. <https://www.sanayi.gov.tr/merkez-birimi/b94224510b7b/sege> (Erişim Tarihi: 18.05.2024).
- Sevinç, H. (2011). Bölgesel Kalkınma Sorunsalı: Türkiye’de Uygulanan Bölgesel Kalkınma Politikaları. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6(2), 35-54.
- Taşcı, K., Akpınar, R., & Özsan, M. Ö. (2011). *Teoride ve Uygulamada Bölgesel Kalkınma Politikaları*. (1.Bs.), Bursa: Ekin Yayınevi.
- TÜİK (2024). Bölgesel İstatistikler, İl Göstergeleri. <https://www.tuik.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 12.05.2024).
- Yavuz, B. (2010). *Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yaşanan Dönüşüm ve Kalkınma Ajansları*. İstanbul: Derin Yayınları.